

Plan rozwoju Żoliborskiego Domu Kultury na lata 2025 - 2030¹

strategia działania i środowisko pracy

Nasze *credo*

Jesteśmy blisko. Nie czekamy - szukamy dróg dotarcia, zapełniamy przestrzenie, zapraszamy i zaczepiamy. Kultura jest wszędzie - w nas, między nami, w tym, co nas otacza. Pomagamy ją odkrywać i jej doświadczać. Eksperymentujemy, zaskakujemy, słuchamy i uczymy się.

Chcemy świata, w którym wszyscy jesteśmy widziani i ważni, wszyscy jesteśmy potrzebni i możemy tworzyć. W którym możemy być blisko samych siebie, blisko innych ludzi i przestrzeni, która nas otacza.

---

¹ Plan stworzony przez Zespół ŻDK z uwzględnieniem Autorskiej Koncepcji Programowej i Organizacyjnej Iwony Mirosław - Doleckiej na lata 2025 - 2030

„Żyjemy dziś w ciągłym rauszu informacji i komunikacji. Daleko nam jednak do opanowania środków, za pomocą których się komunikujemy. Biernie pozwalamy nieść się falom wymiany informacji, które wymykają się naszej świadomej kontroli. Komunikacja coraz częściej sterowana jest z zewnątrz. Wydaje się podlegać automatycznemu, maszynowemu procesowi, o którym decydują nieznane nam algorytmy”.

Byung-Chul Han, „Kryzys narracji i inne eseje”

Żoliborz – jutrzienka zmian

Żoliborz to nie tylko francusko brzmiąca nazwa dzielnicy, wyjątkowa historia, silny inteligencki etos, ale i robotnicze, międzyklasowe osiedle WSM-u, to polifoniczny pejzaż i zharmonizowana przestrzeń wzorowana na idei miasta-ogrodu. Modernistyczne założenia architektów i urbanistów stworzyły modelową przestrzeń odpowiadającą na potrzeby przełomu wieków XIX i XX. Współczesny Żoliborz to w końcu część większego ekosystemu - tu w mikroskali odczuwalne są globalne trendy oraz wyzwania związane z przyszłością.

Żyjemy w czasach nadmiaru, szumów informacyjnych, świata coraz bardziej cyfrowego, w którym otoczeni jesteśmy wszechobecnymi ekranami i algorytmami, jednocześnie coraz bardziej samotni i wzajemnie odseparowani. Badania naukowe wskazują, że jesteśmy przebudźcowani, niepewni przyszłości, nieustannie poddawani presji oraz oczekiwaniom. Współczesność wymaga stworzenia nowego języka wrażliwości, skrócenia dystansu społecznego, zaufania i bliskości. Jak (z)budować wspólnotę offline?

Tożsamość i specyfika miejsca

Żoliborski Dom Kultury jest najmłodszą, samorządową instytucją kultury w Warszawie. Od 2022 roku kreuje markę lokalnej, dzielnicowej kultury. To *instytucja w budowie*, dosłownie i metaforycznie, dzięki czemu nie jest obciążona bagażem zaszłości, kolejnami rutyny oraz stereotypów. ŻDK posiada zatem unikalną cechę adaptacyjną, zdolność do autorefleksji i zwinności.

ŻDK odpowiada na społeczne potrzeby, powstał w efekcie działań partycypacyjnych, w których głos oddano Mieszkankom i Mieszkańcom Dzielnicy. Obecny kształt instytucji oraz jej przyszła wizja wynikają z konsultacji społecznych, procesów badawczych i diagnozy, mapowania potencjału kulturowo-społecznego dzielnicy.

Żoliborz to my

Żoliborski Dom Kultury ma obecnie pięć lokalizacji. Działania statutowe prowadzimy w Forcie Sokolnickiego, Miejscu Aktywności Lokalnej, Centrum Lokalnym Żoliborz, Prochowni Południowej oraz w pawilonie na Bazarku pod Halą Marymoncką. Od 2028 roku do zasobów dołączy również nowoczesny budynek przy ulicy Śmiałej 21.

Kultura dzieje non stop i w różnych przestrzeniach. Zależy nam na mapowaniu całej dzielnicy, również tych, poza murami instytucji – dlatego działamy wykraczając poza

tradycyjne siedziby ŻDK. Tak jak w działaniu lubimy „wychodzić poza pudełko”, interweniować w przestrzeni publicznej, wspierać działania oddolne, animować oraz pobudzać myślenie.

Jesteśmy częścią tożsamości Żoliborza. Czerpiemy i tworzymy żywą oraz organiczną kulturę z historii, opowieści, nawyków, zwyczajów, nienaruszalnych praw i niepisanych reguł. Współpracujemy z osobami działającymi w naszej przestrzeni, które poruszają się po mikro i makro klimacie dzielnicy i miasta. Kreujemy nowe tradycje z szacunkiem dla dotychczasowych idei. Szukamy nowych rozwiązań i miejsc dla przeszłości oraz przyszłości. Z uważnością i wrażliwością przyglądamy się Mieszkańcom i dzielnicy.

Przyszłość już tu jest

Żyjemy w świecie polikryzysów, czyli w stanie permanentnej zmiany, akceleracji i dynamiki przemian, które mają wpływ na całokształt naszego życia. Impet tych zmian gwałtownie przyśpiesza, a globalne procesy mają swoje lokalne reprezentacje. Przyszłość zmusza nas nie tylko do reorientacji wobec zagadnień związanych ze sztuczną inteligencją, ale też w stosunku do innych nadchodzących kryzysów: klimatycznego, zdrowia psychicznego czy dalszych napięć geopolitycznych etc.

Dom kultury, czyli instytucja, która jest nie tylko miejscem pierwszego spotkania z kulturą, ale pełni funkcję *codziennego kontaktu i przeżywania* (różnorodne i stałe usługi społeczne). Kultura to z jednej strony uniwersum społecznych wartości symbolicznych, współcześnie to również system dyspozycji, które umożliwiają nam rozumienie coraz bardziej skomplikowanego świata.

Nowa Wspólnota

Receptą na tak zdiagnozowane kryzysy może być poszukiwanie nowych sposobów niezapośredniczonej komunikacji, tworzenie bardziej równościowych narracji oraz eksperymentowanie w i poprzez kulturę. Musimy wynaleźć nowy, adekwatny język opisujący rzeczywistość, który będzie spoiwem naszych jakościowych relacji.

Wyzwania przyszłości obligują nas do redefinicji kultury, a co za tym idzie, również nowego rozumienia instytucji, jej nowych funkcji oraz celów działania. Nowoczesne oraz samoświadome instytucje kultury przeobrażają się w uspołecznione, bardziej inkluzywne, skupione na miękkich, humanistycznych wartościach.

Kultura przestała być domeną elitarystycznych instytucji, staje się dostępna, wielobarwna, wymyka się sztywnym kryteriom. ŻDK poszukuje *szerokiej definicji kultury*, w której zawiera się nie tylko komponent humanistyczny, ale także odpowiedzialność za otoczenie, drugiego człowieka – w efekcie krystalizuje się nowy rodzaj instytucji refleksyjnej, uczącej się i ugruntowanej w otoczeniu: *czuła instytucja kultury*.

Wynaleźć codzienność, czyli kultura szczegółu

Kultura dnia codziennego to filozofia, w której liczy się nie tylko profesjonalna działalność artystyczna, ale do której zalicza się także praktyki codzienności. Celem instytucji jest praca z pamięcią miejsca, która bazuje na archiwach społecznych, zanurza się w lokalnych i indywidualnych mikrodziałaniach Mieszkanek i Mieszkańców

dzielnicy. Przyświeca nam idea przełamywania granic pomiędzy sztuką a codziennością, między sceną a widownią. *Nowe zakorzenienie* pozwala nie tylko wspierać dobrostan, ale też tworzy nową, bardziej ugruntowaną tożsamość, która scala lokalną wspólnotę.

Rozwój poprzez kulturę, sztukę. Edukacja przez całe życie.

Żoliborski Dom Kultury to instytucja kultury o wyraźnym artystycznym charakterze. W naszej działalności wybrzmiewa silny program kuratorski, który z jednej strony bazuje na zasobach wewnętrznych, jak i na współpracy z zewnętrznymi kuratorami projektów. Sztuka i edukacja są przez nas traktowane jako ciągły proces, który realizuje się i rozwija przez całe życie. *Nowoczesna edukacja kulturowa* (artystyczna) obejmuje zróżnicowane praktyki artystyczne, które poszukują nowych, częstokroć alternatywnych i eksperymentalnych środków artystycznego wyrazu.

Rozbudzamy ciekawość, zachęcamy do poszukiwania, uczymy się razem ze swoją publicznością. Jesteśmy instytucją uczącą się - śledzimy trendy, gromadzimy wiedzę, dzielimy się nią, integrujemy ją z naszymi działaniami. Przełamujemy schematyczne podejście do edukacji kulturalnej - wszystko jest nauką a kultura jest wszędzie.

Żoliborski Dom Kultury **stwarza możliwości**. Jest miejscem próbowania, spotkania, odkrywania, doświadczania, sprawdzania i bycia razem. Umożliwia odbiorcom przeżycie procesu uczenia się, praktykowania, eksperymentowania bez presji rezultatu.

Edukacja kulturalna nie kończy się na zdobywaniu wiedzy, a niewiedza nie musi być brakiem – a początkiem możliwości. Rozbudzamy ciekawość, zachęcamy do poszukiwania, uczymy się razem ze swoją publicznością. Jesteśmy instytucją uczącą się - śledzimy trendy, gromadzimy wiedzę, dzielimy się nią, integrujemy ją z naszymi działaniami. Przełamujemy schematyczne podejście do edukacji kulturalnej - wszystko jest nauką, kultura jest wszędzie.

Wszystko co robimy jest edukacją kulturalną. Znaczącą rolę w tym obszarze będzie odgrywała nowa **siedziba przy ulicy Śmiałej 21** [od 2028 roku]. Miejsce to będzie inkubatorem procesów, a warsztaty, kursy, działania zostaną zaprojektowane w formule **learning by doing** - uczenia się przez działanie.

Każdy Artystą jako uniwersalna wartość

Manifest artystyczny Josepha Beuysa celnie diagnozował kulturalny ferment drugiej połowy XX wieku, antycypując kierunki społecznych zmian. Egalitaryzował sztukę, stawiał w centrum indywidualnego człowieka, rozbijając podział na aktywnego artystę i biernego odbiorcę. Beuysa dowartościował oddolną, naturalną ekspresję, wspierał poszukiwanie autorskich i oryginalnych sposobów na wyrażanie siebie.

Kultura powinna stymulować relacje z drugim człowiekiem, generować autentyczny, niezapośredniczony kontakt, który pobudza kreowanie wspólnoty, w której możemy

wspólnie przeżywać rzeczywistość. Kultura traktowana jako antidotum na cyfrowy świat, w którym sztuczna inteligencja przeciwstawiona jest żywej, oryginalnej i autentycznej ekspresji. To nie tylko instrumentalne *edukowanie poprzez sztukę*, tkwi w tym dodatkowy potencjał: terapeutyzowania oraz kojenia napięć.

Odpowiedzialność za otoczenie

W świecie permanentnej zmiany potrzebujemy drogowskazów, kompasu, który będzie nie tylko nawigował, ale i wspierał, dawał oparcie. Chcemy wzmacniać kompetencje niezbędne do funkcjonowania w cyfrowej rzeczywistości, uczyć krytycznego i samodzielnego myślenia, dając narzędzia do świadomego uczestnictwa w kulturze.

Jesteśmy częścią większego organizmu - jako instytucja - chcemy z szacunkiem odnosić się do naszego otoczenia, szukać zielonych rozwiązań, które realnie wpływają na nasz wewnętrzny i zewnętrzny ekosystem. Stawiamy na bioróżnorodność i ekologiczne rozwiązania, które ją wspierają.

Chcemy zwiększać kompetencje naszych odbiorców w obszarze zielonej zmiany i wrażliwości międzygatunkowej. ŻDK funkcjonuje w wyjątkowej przestrzeni, dlatego chcemy być świadomie *odpowiedziani za otoczenie*, nie tylko w stosunku do przyrody, ale też dbając o wszelkie relacje ludzkie-nieludzkie. Zgodnie z koncepcją francuskiego teoretyka Bruno Latoura, wszystkie elementy systemu-sieci wzajemnie na siebie wpływają, zarówno ludzie, jak i przedmioty, obiekty, zwierzęta a nawet technologia.

Tworzymy kulturę w relacji z naturą. W procesach twórczych sięgamy po materiały naturalne i lokalne, nadając znaczenie temu, co bliskie i odzyskane.

Traktujemy sztukę jako narzędzie opowieści o miejscu – pracujemy z zapachem, roślinnością i materią, budując doświadczenia zakorzenione w lokalnym ekosystemie.

Nasze pracownie działają odpowiedzialnie – rozwijamy upcykling, korzystamy z naturalnych barwników i wspieramy praktyki slow, które przywracają uważność w tworzeniu i edukacji.

Współpracujemy świadomie – wybieramy partnerów, dla których troska o środowisko jest realną wartością.

Tworzymy i wspieramy zielone, bioróżnorodne przestrzenie dostępne dla wszystkich. Rozwijamy ogród społeczny jako miejsce spotkań, edukacji i wspólnego działania.

Wdrażamy rozwiązania ograniczające zużycie zasobów – korzystamy z materiałów z recyklingu, digitalizujemy procesy i planujemy działania w sposób odpowiedzialny wobec środowiska.

ŻDK jako modelowe miejsce pracy

Żoliborski Dom Kultury jest bezpiecznym i zrównoważonym miejscem pracy. Dbamy o warunki, w jakich pracujemy, które wspiera stabilność zatrudnienia - uważnie podchodzimy do bezpieczeństwa psychologicznego w naszym Zespole. Mamy jasno określone cele i reguły działania, jesteśmy świadomi dostępnych zasobów, przysługujących nam praw i stawianych przed nami zadań.

Mamy wpływ na rozwój instytucji i sami/same możemy się w niej rozwijać. Jesteśmy zespołem - ufamy sobie, potrafimy współpracować także w sytuacjach niestabilnych i trudnych; czujemy się współodpowiedzialni za Żoliborski Dom Kultury - współdzielimy kluczowe wartości naszej instytucji. Dbamy o siebie nawzajem a nasza praca jest widziana i doceniana.

Wizja ŻDK

ŻDK to *czuła instytucja kultury*, która kreuje *świat offline*, stymuluje relacje i niezapośredniczone kontakty międzyludzkie. Wierzymy, że będąc *odpowiedzialnymi za otoczenie*, możemy tworzyć lepsze, bardziej empatyczne *wspólnoty lokalne*.

Jesteśmy zakorzenieni w Żoliborzu, uważni na pamięć i tożsamość miejsca, ale jednocześnie wsłuchani w globalne trendy i wyzwania.

Chcemy świata, w którym wszyscy jesteśmy widziani i ważni, każdy jest potrzebny i twórczy. Świata, w którym możemy być blisko samych siebie, blisko innych ludzi i przestrzeni, która nas otacza.

Przyświeca nam idea *szerokiej definicji kultury*: egalitarnej i włączającej, pozbawionej jałowego wartościowania. Kultury, w której ważną rolę odgrywa edukacja artystyczna, rozumiana jako proces doświadczany przez całe życie.

ŻDK to instytucja kultury na miarę XXI wieku: zwinna, autorefleksyjna i otwarta na wyzwania przyszłości.

Wizja

Do 2030 roku chcemy osiągnąć:

WIDOCZNOŚĆ

Jesteśmy uważni na Żoliborz i jego mieszkanki oraz mieszkańców – rozumiemy różnorodność dzielnicy, jej rytmy i potrzeby, potrafimy się w niej odnajdywać i dynamicznie na nie odpowiadać.

Budujemy rozpoznawalność instytucji jako miejsca bliskiego i dostępnego – chcemy być obecni w świadomości większości osób żyjących na Żoliborzu, jako naturalny punkt odniesienia dla działań kulturalnych i społecznych.

Tworzymy trwałe relacje – mamy stałą społeczność uczestniczek i uczestników, których znamy, słuchamy i z którymi rozwijamy naszą ofertę.

Działamy jako jedna instytucja – widzimy i wzmacniamy wszystkie nasze miejsca aktywności, traktując je jako równoważne i wzajemnie się uzupełniające elementy wspólnego ekosystemu.

UZNANIE

Chcemy być jedną z ulubionych przestrzeni mieszkanek i mieszkańców Żoliborza – miejscem, do którego się wraca, które daje poczucie bliskości i bycia u siebie.

Tworzymy instytucję nieoczywistą, refleksyjną i poszukującą – z uważnie zaprojektowaną, jakościową ofertą oraz podejściem opartym na relacyjności, kameralności i otwartości.

Działamy spójnie z wartościami, które są dla nas ważne – a sposób, w jaki pracujemy i tworzymy kulturę, jest czytelny, wiarygodny i rozpoznawalny.

STABILNOŚĆ

Jesteśmy zespołem – rozumiemy się, wspieramy nawzajem i potrafimy współpracować nawet w trudnych, zmieniających się okolicznościach.

Jesteśmy zakorzenieni w dzielnicy – jesteśmy obecni, godni zaufania i konsekwentnie tworzymy cykliczne, powtarzalne wydarzenia, które budują więzi z mieszkańcami i mieszkankami.

Tworzymy przemyślane i trwałe sojusze – działamy w partnerstwach opartych na wspólnych wartościach, wzajemnym wsparciu i odpowiedzialności.